

CO PÍŠÍ JINDE

Na domech je nejdůležitější chodník je název rozhovoru s newyorským urbanistou **Alexandrosem E. Washburnem** o tom, jak krásné je být chodcem, o poučení, které nabízí Barcelona, a také o novinářce, která změnila Velké Jablko. Otázky pokládala **Veronika Bednářová**.

Všiml jste si už úzkých pražských ulic v centru? Dá se to nějak řešit?

Neměl jsem zatím šanci si vše projít, ale z jiných případů si dovoluji tvrdit, že ulice je ulice – nezvětšíte ji. Být dobrým územním plánovačem ovšem znamená, že musíte uspokojit zároveň chodce, cyklistu i motoristu. Jednomu z nich prostě musíte dát přednost. Když se rozhodnete pro chodce, což je moje základní priorita, musíte se soustředit na slušné chodníky. Pokud to, co vám schází, je síť tras pro bezpečnou jízdu na kole, samozřejmě tím ubude například počet parkovacích míst a někde třeba nebude možné chodit pěšky. Je ale důležité být konzistentní. Nefunguje, když se urbanistické plánování dělá polovičatě. Není možné mít jednu ulici takovou a druhou makovou, musíte aplikovat hierarchii, pro niž se rozhodnete, na celou čtvrť. Ve chvíli, kdy tento plán dosadíte do praxe, začne si žít svým životem, což je mimochodem jeden z fascinujících aspektů mé práce. Nový systém přináší nové výzvy, nové potřeby.

Může změnit i životní styl lidí?

Může změnit třeba i módu. Když budou všichni jezdit do práce na kole, budou se oblékat pohodlněji a kupovat třeba módní helmy. Ve městě je všechno propojené. Jedno zdánlivě suché politické rozhodnutí může výrazně změnit celou kulturu. A také se jím může hodně zkazit.

Jaké evropské město je pro vás příkladem moderní metropole s dobře zvládnutou infrastrukturou?

Stejně jako každý urbanista miluju Barcelonu. Mají tam princip, pro který se vžil termín Pravidlo Barcelony. Zní: nikdy nedávejte víc než padesát procent dopravního prostoru osobním autům. Snažíme se o to i v New Yorku. Naše ulice jsou, už od roku 1811, typicky

šedesát stop široké – máme tedy deset stop pro chodce, pět stop pro stromy, třicet stop pro auta a na druhé straně zase pět pro stromy a deset pro chodce.

Studoval jste biologii i architekturu, pracoval pro úspěšnou developerskou firmu, učil na prestižních univerzitách, poslední čtyři roky jste hlavním urbanistou města New York. Co vás nejvíc ovlivnilo v tom, co teď děláte?

Lidé. Bez ohledu na to, na jak důležitém projektu pracuji, přemýšlím o chodcích. Jak na ně bude působit, když půjdou nakoupit, když budou spěchat do metra, jakou budou mít zkušenost s veřejným prostorem. Jak se budou cítit. Myslím si, že New York je skvělý, protože je obrovský, ale taky proto, že se dá celý projít pěšky. Mám čtyři děti, osmnáct let, šestnáct let, tři a půl roku a osmnáct měsíců, za život jsem tlačil hodně kočárků a hledal hodně klouzaček; vím, jak jsou tyhle věci důležité.

Jak velkou ale máte ze své pozice moc? Můžete zastavit některé developerské projekty, které nejsou pro New York vhodné?

Nekontroluji nic, ale doufám, že věci do jisté míry ovlivňuji. Skutečnou moc má primátor, můj hlas je ale důležitý, i když pouze poradní. Neustále maluji, skicuji, a pomáhám tak developerům i normálním lidem vidět, co by ve slovech neviděli. Slova vzbuzují konflikty, náčrtky je vyjasňují. Proto jsou tak důležité předem definované hodnoty a priority, abychom věděli, jak je detailně přetvářet do obrázků.

Dala by se vaše strategie „chodec především“ aplikovat i na jiná velkoměsta? Každé město má svou duši a je důležité nekopírovat už existující koncepty – to byla chyba v padesátých letech, kdy experti z Harvardu létali po světě a vždycky jen tak mimochodem upustili územní plán. Pro mě je, jak už jsem říkal, důležité základní, rámcové rozhodnutí: města si musí uvědomit priority. Některá si mohou říci, že pro ně chodci nejsou tak důležití. Toto rozhodnutí vyjadřuje jejich hodnoty, a když v ně věří, fajn.

Není to proti lidskosti, když chodci nejsou důležití?

Často mě žádají o pomoc odborníci z asijských měst, kde v krátké době postavili hodně výškových budov a jejich ulice zemřely na úbytě. Tito lidé pak přijedou do New Yorku a překvapuje je, že máme jedny z nejvyšších budov na světě, a přitom si zachováváme živou atmosféru v ulicích. Mám pro to jednoduché heslo, kterým se řídím: když navrhuješ dům, začni u chodníku.

Je za vaším soustředěním se na chodce strach o veřejný prostor?

Jistě, jediné ve veřejném prostoru se dá vybudovat důvěra lidí v místo, kde žijí. Tam, kde se lidé mohou svobodně promíchávat, se buduje důvěra a vzájemný respekt. Na New Yorku je myslím unikátní, že se tu můžou všichni, ať jsou kdo jsou a pocházejí odkudkoli, cítit součástí stejného města. Každý si může jít, kam chce, vnímat charakter osmi-milionového města, které se dá během hodiny projet celé metrem. To považuji za zásadní. Newyorčané si myslí, že je to samozřejmost, ale mnoho světových metropolí takové privilegium nemá.

Ještě v osmdesátých letech byla ale situace úplně jiná: lidé se báli chodit do Harlemu, dodnes zůstávají nepříteli bezpečné některé části Bronxu...

To je to nejstrašnější, co můžete udělat své společnosti. Začít říkat „Tam radši nechod“. Nejsem sociolog ani ekonom, ale když vidíte nepohodu, tak ji i cítíte. Všude na světě žijí bohatí a chudí, je ale zásadní, aby se mohli venku v klidu prolínat. Aby město bylo „jejich“ městem. Vezměte si například největší brazilskou metropoli Sao Paulo. Žije tam dvacet milionů lidí a jsou tam i adekvátně velké problémy. Ale cítím, že se tam situace zlepšuje, že se tam prohlubuje integrace obyvatel. Proto jsem také přes všechny problémy s infrastrukturou v případě Sao Paola jistým optimistou. Ano, čeká je ještě hodně práce, ale už teď jsou k vidění také známky úspěchu. Tím, že se tam daří docílit prolínání lidí, stávají se všichni součástí většího celku a učí se respektovat i ty,

kteř by jinak nepotkali. A tenhle re-
spekt vám pak dává i větší pružnost
v reakcích, větší svobodomyšlnost,
toleranci. To je výhoda. Když se pak
vašemu městu stane nějaká tragédie,
můžete se vzchopit a žít dál.

*Narážíte na 11. září, které tvář New
Yorku ovlivnilo velmi výrazně? Či na-
příklad na záplavy, které před pár roky
zdevastovaly New Orleans?*

Přesně tak. Teroristický útok těžce
otestoval město i jeho obyvatele. Vi-
děl jsem, jak letadla zasáhla obě bu-
dovy Světového obchodního centra, je
to dodnes velmi emocionální záležitost.
Od té doby se ale New York stal ještě
úžasnějším místem pro život, než byl
před deseti lety – vzhledově, pocitově,
ekonomicky. Newyorčané mají neuvě-
řitelnou energii, nesmírně se zajímají
o budoucnost svého města.

*Jak zasahují běžní Newyorčané do po-
doby svého New Yorku?*

Už mnoho let tu v každé čtvrti funguje
aktivní systém komunitních výborů.
Jakékoli zásadnější plánování tak musí
procházet zákonným procesem, kdy
se návrhy schvalují nejen městem, ale
právě i obyvateli. Tyto výbory nám
umožňují lehce komunikovat s běž-
nými občany. Je tedy k dispozici pro-
pracovaný systém, který v New Yorku
vznikl na zajímavém principu „zdola
nahoru a shora dolů“.

Co to přesně znamená?

Zatímco Robert Moses byl newyorský
urbanista, který proslul výrokem „města
jsou pro dopravu“ a poměrně necitlivě
změnil tvář New Yorku, Jane Jacobsová
byla aktivistka a novinářka, která se ne-
únavně a důmyslně – aniž měla nějaké
formální urbanistické vzdělání – sna-
žila na začátku šedesátých let prosa-
dit myšlenku, že ve městech jsou nej-
důležitější sousedské vztahy. Že čtvrti
tvoří lidé, kteří zde žijí, nikoli budovy,
ve kterých bydlí. Tyto dva myšlenkové
proudy, Moses versus Jacobsová, kvan-
tita versus kvalita, tlak shora versus
tlak zdola, od běžných obyvatel, na-
konec vyústily v právní systém, který
dává místním newyorským komunitám
právo mluvit.

*Jak tyto protichůdné proudy ve své
práci balancujete vy?*

Palčivě je potřebuji oba. Robert Moses
vybudoval město v jeho velikosti, kte-
rou New York potřeboval, aby se mohl
stát obchodním a kulturním centrem
20. století. Jane Jacobsová zase po-
mohla Newyorčanům vrátit se k dů-
ležitosti kvality života. Byla jedním
z prvních lidí, kteří otevřeně kritizova-
li ignoranci urbanistů a dopravních
plánovačů. Zkoumala sociální funkce
ulice a zdůrazňovala, jak důležité jsou
chodníky pro dospělé i pro děti. Bojo-
vala za snesitelné podmínky pro život
ve městě, za správné fungování vztahů
v nejbližším sousedství, výrazně ovliv-
nila přemýšlení o New Yorku. Mám
však ještě třetí idol. Je jím Frederick
Law Olmsted, který prosadil myšlenku
Centrálního parku. Byl schopen integ-
rovat přírodu do architektury města.

*V čem pro vás byla architektura fru-
strující, že jste se rozhodl pracovat pro
newyorskou radnici?*

Pracoval jsem ve Washingtonu ve skvělé
firmě, snad nejlepší ve městě. Stavěli
jsme krásné budovy, vyhrávali ceny,
ale město se neustále zhoršovalo. Bylo
to v období takzvané „crack epidemic“
v polovině osmdesátých let, kdy konzumace
kokainu skutečně dosáhla úrovně
epidemie. Říkal jsem si, že s tímhle sta-
vem Washingtonu a ostatních měst už
architektura nic neudělá, a začal jsem
přemýšlet, jestli by něco zvládla vláda.
Řekli mi tehdy, že jediný politik, kterého
alespoň okrajově zajímá architektura, je
newyorský senátor a sociolog Daniel Pa-
trick Moynihan. Přes rodinného přítele
jsem získal neplacenou praxi v jeho kan-
celáři. Jednoho dne Moynihan četl něja-
kou mou zprávu, líbila se mu a ptal se:
„Kdo je to Washburn? My tady máme ar-
chitekta? Přiveďte mi ho!“ Pak mi nabídl
práci – stal jsem se jediným architektem
ve washingtonském Capitolu. Měl jsem
na starosti projekty z oblasti životního
prostředí a veřejných staveb, často jsme
vyjednávali v Bílém domě. Tehdy jsem
začal jezdit i do New Yorku, protože
jsem dohlížel na přestavbu manhattan-
ského nádraží Pennsylvania Station.

*Ve vaší pozici na newyorské radnici jsem
nešla žádné předchůdce, je to možné?*
Poprvé se o veřejném prostoru začalo
mluvit v druhé polovině šedesátých

let, za starosty Johna Lindsayho. Tehdy
i politici souhlasili, že kvalita veřejného
prostoru je nesmírně důležitá pro zvý-
šení konkurenceschopnosti New Yorku.
Ovšem během krize v osmdesátých le-
tech se tato snaha poněkud vytratila.
Nyní podobnou moderní iniciativu vede
Amanda M. Burdenová, současná ře-
ditelka Odboru plánování města New
York, jejíž nevlastní otec mimochodem
tehdy napsal starostovi Lindsaymu onen
rozhodující report. Byla to Amanda,
která znovu přesvědčila starostu Micha-
ela Bloomberga, že New York City je
místo, které musí s ostatními městy sou-
peřit právě kvalitou veřejného prostoru.

Alexandros E. Washburn

NARODIL SE VE WASHINGTONU, D. C. VY-
STUDOVAL BIOLOGII A ARCHITEKTURU
NA HARVARDU. PO ABSOLUTORIU SE ZAMĚ-
ŘIL NA PROPOJOVÁNÍ EKOLOGIE A URBANI-
SMU. V ROCE 2001 ZALOŽIL ARCHITEKTO-
NICKOU KANCELÁŘ W ARCHITECTURE AND
LANDSCAPE ARCHITECTURE, KTERÁ ZÍSKALA
ŘADU OCENĚNÍ V OBLASTI ARCHITEKTURY,
KRAJINÁŘSTVÍ I URBANISMU. V LETECH 2006–
2007 PŘEDNÁŠEL NA COLUMBIJSKÉ A PRINCE-
TONSKÉ UNIVERZITĚ. OD ROKU 2008 PŮSOBÍ
NA NEWYORSKÉ RADNICKI JAKO HLAVNÍ UR-
BANISTA ODDĚLENÍ MĚSTSKÉHO PLÁNOVÁNÍ.
POKUD TO JDE, SNAŽÍ SE PO NEW YORKU JEZ-
DIT NA KOLE. SKORO KAŽDÝ DEN TAK NA BRO-
OKLYNSKÉM MOSTĚ VIDÍ RÁNO VÝCHOD A VE-
ČER ZÁPAD SLUNCE. SNAŽÍ SE POUŽÍVAT KOLO
JAKO DOPRAVNÍ PROSTŘEDEK I VE VŠECH
DALŠÍCH MĚSTECH, KTERÁ NAVŠTÍVÍ.

[Lidové noviny, příloha Orientace, 26. 5. 2012;
dostupné též z WWW. <<http://archiv.newton.cz>>]

Již po třiatřicáté se letos slavil Den
Země. Jek se během této doby změnil
naš pohled na to, jak k Zemi přistupo-
vat, jak ji chránit a jak ji co nejlépe za-
chovat pro budoucí generace? Na tyto
otázky se pokusil odpovědět doc. **Da-
vid Storch** z Katedry ekologie Příro-
dovědecké fakulty Univerzity Karlovy.
Text uveřejnily Lidové noviny pod ná-
zvem **Svátek přehnojené planety**.

*Přírodu má smysl chránit. Ale z úplně
jiných důvodů a úplně jinak, než si lidé
většinou myslí*

Když astronauti Apolla 8 během cesty
k Měsíci o Vánocích 1968 poprvé vyfo-
tografovali naši planetu z dálky, lidé si
naplno uvědomili, že Země není neome-
zený „svět“, jak se nám může zdát, když
jsme vázání k jejímu povrchu. Uvědo-
mili si, že je to jen jedna malá planeta,
na niž jsme odkázáni a která našim ros-
toucím potřebám nemusí stačit. Podobné

„prohlédnutí“ tehdy také vedlo k rozvoji ekologického hnutí. Od té doby se toho hodně změnilo, ale pocit, že naším domovem je teď celá Země – a že se podle toho musíme chovat – v lidech už zůstal. Ideologie ekologického hnutí se ovšem proměnila tak, jak se pozvolna proměňovalo i paradigma samotné ekologie – tedy vědy o vztazích mezi organismy a prostředím, která nás na problémy vztahu člověka a prostředí poprvé upozornila. V šedesátých letech byla populární kybernetika a teorie systémů a ekologická krize byla chápána právě jako systémové selhání. Podle této představy je celek života na Zemi rovnovážným, jemně vybalancovaným a zároveň fragilním systémem, do jehož rovnováhy zvnějšku zasahuje člověk. Je proto třeba chránit hlavně přirozené ekologické systémy, přičemž ty nejvyšší, které dospěly do rovnováhy po dlouhém vývoji, je třeba dokonce aktivně bránit proti zásahům člověka.

Dnes se na to díváme jinak. Není důvod člověka a priori vylučovat z fungování biosféry, pojmy jako stabilita a rovnováha jsou mnohem problematičtější a biosféra mnohem dynamičtější, než se zdálo. Přírodu nevnímáme ani tak jako soubor oddělených, rovnovážných a zároveň fragilních celků, ale spíš jako kontinuální pole interakcí a prostorového šíření druhů, které vznikají, zanikají a vstupují do nových vztahů, kde rozehrávají nové hry vzniků, zániků a šíření. A člověk je jedním z těchto druhů, který přírodu ovlivňuje dlouho, a to ne vždy jen negativně. Ochrana přírody a životního prostředí tedy nespočívá ve vyloučení lidských zásahů, ale v harmonizaci složité dynamiky.

Permanентní krize

Co jsme se tedy za těch několik posledních desetiletí v ekologii naučili? Jedním z nejdůležitějších zjištění bylo, že „ekologické katastrofy“ k přírodě prostě patří, a dokonce jsou v některých případech nezbytné. Africká savana by zarostla z velké části vcelku nezajímavým a druhově chudým lesem, nebýt občasných požárů – savana má zkrátka takovou povahu, že často hoří a tím se udržuje. A jen díky tomu tam žijí všechna ta krásná zvířata. Severská tajga se podobně obnovuje lokálními požáry, díky nimž v ní přežívají druhy, které by jinak zanikly.

Dnes už víme, že bez podobných lokálních katastrof – disturbancí – by byla příroda mnohem chudší a monotónnější. Disturbance totiž udržují více či méně jemnozrnnou krajinnou mozaiku. Proto má smysl kosit louky, aby zůstaly loukami. Jak ale ukázali biologové z Jihočeské univerzity vedení Martinem Konvičkou, je třeba kosit jen maloplošně, aby vždy zůstaly nepokosené ostrůvky, na nichž mohou přežít motýli a jiní bezobratlí.

Podstatné je ovšem rozlišovat, kdy jsou disturbance náležité a jak velké mají být. Otevřené typy prostředí, jako jsou právě louky, ale také písčiny, pastviny a meze, mizí v naší krajině dosud nevídanou rychlostí. Krajina zarůstá, takže naši přírodě, po tisíciletí zvyklé na jemnozrnné, ale soustavné zásahy, každá disturbance spíš prospěje. Tropický deštný prales je naopak lepší nechat pokud možno být, poněvadž ten si svou sebeobnovu zařídí sám. A někdy to zkrátka dosud pořádně nevíme. Patří katastrofa způsobená kůrovcem na Šumavě k přirozeným disturbancím, které patří k dlouhodobé dynamice horských lesů? Přírodovědci se spíš kloní k tomu, že ano, ale s úplnou jistotou to vědět nemůžeme – na to nám chybí dostatečně dlouhá zkušenost, jak horské lesy vlastně fungují.

Dlouhodobá zkušenost je obecně problém

Paleoekologické výzkumy postupně odhalují, že příroda je mnohem dynamičtější, než se jeví z pohledu jednoho lidského života, a že i to, co považujeme za bezprecedentní ekologickou katastrofu, tu už bylo i bez přičinění člověka, a třeba ani ne tak dávno. Hořekujeme nad klimatickými změnami, ale před dvanácti tisíci lety, na konci poslední doby ledové, se klima měnilo výrazně rychleji než teď. Podobně dramatické změny postihly přírodu na Zemi i později a některé typy prostředí to odnesly více, jiné méně. Sahara – dříve kvetoucí savana – se změnila v poušť, jezera vysychala a znovu se zavodňovala a podle toho také zkvětalý a kolabovaly lidské civilizace. Poučili jsme se, že prostředí na Zemi se mění někdy pomalu, někdy přímo katastroficky a příroda i lidé mají schopnost se z katastrof vzpamatovat. Jde o to, jak rychle a za jakou cenu.

Možná ještě důležitějším poznatkem

je, že nejen nejsou nutně všechny změny a lidské zásahy k horšímu, ale že často nelze objektivně rozhodnout, co vlastně je lepší a co naopak. Dokud jsme věřili, že ideálním stavem je „vyzrálý a stabilní ekosystém“ – což je na souši les –, bylo celkem jasné, co chránit. Jenže se čím dál více ukazuje, že třeba v evropské přírodě jsou lesy mnohem méně ohrožené než okolní bezlesé prostředí, které bylo po staletí a tisíciletí udržováno právě disturbancemi způsobenými člověkem.

Krajina skoro celé severní polokoule teď zarůstá a lesní organismy se prosazují na úkor těch nelesních, které vymírají. A jde o to, jestli je pro nás důležitější les, nebo přírodní rozmanitost. Tu totiž zvyšují i místa, o nichž jsme to dříve netušili, jako jsou vojenské újezdy, výsypky po důlní činnosti, lomy nebo třeba odkaliště. Ty je pak třeba chránit, pokud jsme se rozhodli, že chceme chránit nikoli původní a člověkem co nejméně zasaženou přírodu, ale celkovou rozmanitost toho, co nám tu zbylo. A vzhledem k tomu, co se na Zemi děje, to asi není špatné rozhodnutí.

Vítejte v antropocénu

Řada vědců se domnívá, že změny prostředí jsou dnes tak rozsáhlé, že má smysl hovořit o novém geologickém období – antropocénu. Třebaže ekologické katastrofy různého rozsahu k dění v přírodě patří, jsou některé soudobé změny opravdu výjimečné.

Současné tempo mizení druhů někdy lidé přirovnávají k pěti velkým masovému vymíráním, která se opakovala každých několik desítek milionů let – a při nichž vždy zmizely ze Země až tři čtvrtiny všech druhů organismů. Tak daleko zatím nejsme – dosud vymřely spíš jen zlomky procent druhů. Ovšem kdyby současné vymírání pokračovalo stejnou rychlostí ještě několik stovek až tisíců let, už by bylo srovnatelné s těmi masovými. Co ale můžeme pozorovat už teď – a co opravdu představuje problém – je nebyvalá homogenizace celé planety.

Organismy se dnes vlivem člověka šíří z kontinentu na kontinent rychlostí, která neměla obdoby za poslední čtvrtmiliardu let, takže lokálně druhy sice často přibývají (vsutku, třeba na našem území díky rostlinným a živočišným invazím víc druhů přibýlo,

než vymřelo), ale za cenu, že všude na Zemi začínají převládat tytéž. Navíc s sebou nově přichází často přinesou i leccos nepěkného.

Další změnou, která nemá obdoby ani ve vzdálené geologické minulosti, je přehnojení biosféry. Kvůli umělým hnojivům a nejrůznějším zplodinám je na světě nejvíc dusíku v historii Země, což sice zvyšuje její produktivitu (a to se hodí, poněvadž člověk si dnes přivlastňuje skoro polovinu veškeré produkce ekosystémů), ale leckdo to neustojí. Stačí se v létě projít k rybníku a zjistíme, co to znamená: voda je nepřehledná a nepřežije v ní nikdo krom kaprů. Kolem rostou kopřivy, konkurenčně slabší druhy nepotkáme. Za tu vodu jistě mohou rybáři, kteří kvůli vyšším výnosům sypou do rybníků vagony hnoje, ale problém je obecnější a týká se celé Země. Nikdo přitom pořádně neví, kam může přehnojení planety vést.

Boj o zrno

Nejobecnějším trendem antropocénu je ovšem zvětšování prostorového měřítko, na němž se odehrávají nejrůznější procesy. Míží jemnozrná mozaika krajiny, poněvadž člověk dokáže způsobovat změny mnohem rozsáhlejší než kdy dříve: tam, kde zemědělci po staletí udržovali mozaiku poliček, pastvin, cest, vesnic a lesíků, dnes vznikají obrovské lány polí a průmyslové komplexy, nebo na druhou stranu zůstává krajina opuštěná člověkem a postupně zarůstající lesem nebo takzvanou novou divočinou. Přirozené zrno krajinné mozaiky se tak neustále zvětšuje, a kde dřív představovaly soběstačné celky katastrofy jednotlivých obcí, dnes nejsou soběstačné ani celé státy. Podobné zvětšování zrnitosti pozorujeme i v mnohem větším měřítku: procesy, které byly dřív regionální, se dnes týkají celé Země. I zmíněné invaze organismů z kontinentu na kontinent můžeme vidět jako aspekt této univerzální globalizace spojené s nevidaným zintenzivněním transportu všeho možného po celé Zemi. Přestože tento proces vede k zániku lokálních zvláštností a krajinné pestrosti, má některé pozitivní aspekty. Zvyšuje se ekonomická efektivita, zrovnoprávňují se regiony, lidé mají více možností. Potíž je v tom, že čím větší jsou prostorová „zrna“ základních procesů, tím

rozsáhlejší jsou jejich eventuální kolapsy. Katastrofy jsou nevyhnutelné, ale každá má tendenci postihnout jen jednotlivá zrna a díky tomu lokální disturbance udržují pestrou krajinnou mozaiku. Když se ale zrno zvětšuje, jsou katastrofy nezbytně čím dál rozsáhlejší. A co teprve když je zrnem celá Země! Jakákoli událost na jednom místě může spustit kaskádu procesů na globální úrovni, jejichž konce nelze dohlédnout. Týká se to třeba šíření zemědělských škůdců a epidemií, ale i počítačových virů či burzovních krachů.

Pomáhat a chránit...

Řada současných trendů je prakticky nezvratná. Lidí přibývá a ještě dost dlouho přibývat bude a technologie zvyšující rychlost transportu v čím dál větším prostorovém měřítku se nezastaví. Následkem toho mohou mít i změny, které nejsou z dlouhodobého hlediska zas tak mimořádné, úplně jiné a asi fatálnější následky. Příkladem buď klima. Jeho aktuální změny sice mají svou obdobu v relativně nedávné minulosti, jenže v té době bylo na Zemi o několik řádů méně lidí a krajina vypadala jinak. Jak ukázaly výzkumy archeologů včetně našich egyptologů, i tak přispěly minulé klimatické změny ke kolapsům celých civilizací. Většina organismů se s nimi ovšem dokázala vyrovnat – prostě se odstěhovaly o kus dál, kde bylo příznivěji. Dnes se spíš odstěhují lidé (se všemi potenciálními socioekonomickými dopady), ale ostatní organismy to mají těžší – už jim totiž tolik volné přírody nezbyvá.

To, že jsou některé trendy nezvratné, na druhou stranu neznamená, že je vše ztraceno. Nedávno vědci spočítali, že téměř polovinu souše je pořád ještě možné označit za divočinu, byť z větší části jde o nehostinné oblasti, kde nežijí nejen lidé, ale ani moc jiných živých tvorů. Lidská populace se koncentruje ve městech a zatím nemá tendenci zabírat celý povrch Země, jakkoli plochy určené k výživě lidí nutně transformují původní typy prostředí. Na celé planetě existuje síť chráněných území, která fungují tu lépe, jinde hůře, ale jejich role je celkově zásadní. Jistěže celá řada organismů je i tak odsouzena k vyhynutí. Na druhé straně z historie víme, že řadu nepříznivých období druhy přežily v malých refugiích,

odkud se pak dokázaly rozšířit, když se situace vylepšila. Je tedy šance, že když bude vůle tyto ostrůvky přírody chránit, něco vsuktu zachráníme.

Ta vůle je ovšem klíčová. V době antropocénu jsou ony dlouhodobé a nezvratné trendy spojeny čím dál více s tím, co si lidé myslí a kam směřují, takže celková nálada ve společnosti může být rozhodující a může ovlivňovat, co se bude dít v měřítku celých staletí.

Situace je samozřejmě jednodušší tehdy, když vede poškození životního prostředí k ohrožení lidského zdraví nebo k sociálním nepokojům. Všichni se snadno shodnou, že není dobré zamořovat vodu a vzduch jedy nebo že je třeba uvážlivě hospodařit. Na nebezpečí klimatických změn se taky lépe apeluje, když hrozí, že některé oblasti se stanou nehostinnými a jejich obyvatelé by mohli chtít odejít třeba k nám... Hůř se ovšem lidé shodnou na potřebě chránit přírodu. Má to vůbec cenu, když spousta organismů dřív nebo později stejně vymře? A má smysl se znepokojovat nad těmi ohroženými, když nám tu přibývají druhy odjinud, kterým se daří zjevně dobře? Není lepší nechat volnou ruku přirozeným procesům, když už jsme jednou v tom antropocénu?

Na takové otázky neexistuje žádná elegantní a přímočará odpověď. Mnozí argumentují, že příroda poskytuje člověku zásadní služby, které jsou dosud nenahraditelné – v rostlinách tropických pralesů se mohou skrývat mimořádné léčivé látky, planě rostoucí rostliny produkují kyslík a brání erozi a tak podobně. To je všechno pravda, jenomže to samo o sobě nestačí. Takzvané „ekosystémové služby“ totiž může poskytovat jen zlomek organismů, které obývají Zemi. A navíc to mohou být druhy nepůvodní, dobře prosperující i ve světě značně modifikovaném lidskou činností.

Nejsme na Zemi sami

Mnozí samozřejmě chrání přírodu, protože se jim líbí, cítí se v ní dobře a je jim líto, že mizí něco, co tu tak dlouho bylo s námi. Ochrana přírody se v takových případech přirovnává k ochraně památek a kulturního dědictví. Mizí svět, ve kterém jsme se cítili doma, a my jej máme tendenci bránit. Snad ale existuje ještě hlubší (být také kulturní) důvod k ochraně než jen staromilství. Všechny

lidské kultury měly vždy potřebu se vůči přírodě vymezovat, ale zároveň se do ní specifickým způsobem začleňovat. Lidé potřebují referenční rámec, který je vůči nim vnější (je to ne-lidský svět), ale přesto je do určité míry blízký a srozumitelný. Příroda je naším světem, ale přesto ne světem námi ovládaným. Je světem, který nabízí nepřehledné množství tajemství a poukázů, jejichž prostřednictvím se učíme porozumět okolí i sobě. Díky přírodě – nikoli té ochočené, která nám poskytuje všemožné služby, ale té neznámé, která pořád překvapuje – nejsme na Zemi sami. Takovéto pojetí ovšem znamená, že přírodu chráníme ne proto, co o ní víme, ale pro to neznámé. Ubývající a ohrožené druhy nechráníme jen proto, že slabším je třeba pomáhat (což je ovšem legitimní a chválná motivace), ale i proto, že vlastně nevíme, co všechno pro nás mohou znamenat a co by znamenala jejich ztráta. Z toho ale zároveň plyne, že bychom měli být schopni stále přehodnocovat, co pro nás příroda vlastně znamená.

Krása ošklivého

Ochrana životního prostředí dnes živí armády expertů i úředníků a stojí nezanedbatelné peníze. Přesto se nedá říci, že by fungovala moc dobře. Příliš dlouho jsme se spoléhali, že víme, jak to s přírodou je a co je třeba dělat. Například zalesňování bylo chápáno jako jednoznačně prospěšná záležitost. Pod výsadbami plantáží zmizely cenné bezlesé biotopy a teprve se zpožděním poznáváme, co je opravdu ohrožené. Platí to nejen lokálně, ale i ve velkém. Dlouho jsme třeba slýchali o kácení tropických deštných pralesů, ale nevíme, že mezitím skoro zmizely cenné stepi mírného pásu nebo středo- mořská vegetace tvrdolistých dřevin. U nás zase zjišťujeme, že vymírají organismy vázané na běžnou zemědělskou krajinu udržovanou člověkem. Dnes paradoxně přežívají v postindustriální krajině, kterou jsme považovali za ošklivou a nepřirozenou: obojživelníci se rozmnožují v tůňkách po pásech tanků a kráterech po vybuchlých šrapnelech v bývalých vojenských prostorech. Nejrůznější druhy hmyzu zase hledají útočiště na motokrosových závodištích, poněvadž potřebují plošky zbavené vegetace, kterých

měly dřív v extenzivně obhospodařované krajině hojnost. Nedávno ukázal tým biologů z několika českých univerzit, že z podobného důvodu jsou zcela zásadním útočištěm řady ohrožených organismů spontánně zarůstající lomy, které normálně považujeme za „jizvy v krajině“. A nejvzácnější druhy najdeme například na kladenských haldách nebo mosteckých výsypkách, pokud ovšem nebyly rekultivovány v plantáže bez života.

Uvidět savanu

Je to ale ještě příroda? Do jisté míry záleží na osobním vkusu, ten se ale celkem rychle mění. Teprve před pár stovkami lety jsme se naučili oceňovat krásu hor a hlubokých lesů, dnes se zdá, že začínáme oceňovat biotopy vytvořené a udržované člověkem. Jen konzervatismus nám často brání projít se po spontánně zarůstající výsypce hnedouhelného dolu a pochopit, že vidíme něco jako prérii se zcela unikátními druhy rostlin a živočichů. Nebo zajet do bývalého vojenského prostoru a uvidět savanu – sice bez slonů a žiraf, zato s divočáky a jeleny. Příroda nemizí, jen se proměňuje – a přesto, nebo právě proto, má smysl se o ni starat. Díky tomu, co jsme se dozvěděli o roli lokálních katastrof, dnes už vcelku dobře víme, jak udržovat konkrétní typy prostředí, pokud se rozhodneme, že nám za to stojí. Víme, že v mnoha případech zkrátka nestačí nechat kus krajiny jen tak sám sobě, poněvadž procesy, které se podílely na udržování jeho rozmanitosti v minulosti, už tu dnes nejsou. A nám nezbyvá než je často složitými a drastickými zásahy simulovat. Přírodu už nemůžeme nechat jen tak být, poněvadž už jsme do ní zasáhli. I pouhé oplocení rezervace je zásah, a uděláme-li jeden krok, musíme udělat i další. Anebo nemusíme, ale pak se nemůžeme divit, že se stalo něco, co jsme nechtěli. Příroda je jistě to, co se samo od sebe „přirozuje“, tedy obnovuje novými zrozeními. Jenže dnes už se na tom přirozování chtít nechtě podílíme my. Té odpovědnosti už se nevyhneme. Přírodu na Zemi sice neovládáme, ale ovlivňujeme ji víc než kdykoli předtím, takže nezbyvá než se snažit ovlivňovat ji rozumně. Treba se pak i ukáže, že ony „nevyhnutelné“ trendy charakterizující

antropocén zas tak úplně nevyhnutelné nejsou. O přírodě i o sobě totiž pořád našťastí hrozně málo víme a můžeme se dočkat leccakých překvapení. Je dobré si to připomínat nejen v Den Země.

[Lidové noviny, příloha Orientace, 21.–22. 4. 2012; dostupné též z WWW: <<http://www.natur.cuni.cz>>]

Problematiku podhodnocování zakázek na územní plány reflektuje v článku nazvaném **Města šetří na územních plánech** redaktor Lidových novin **Marrek Kerles**.

Čtyřtisícové městečko Lišov na Českokobudějovicku vypsalo soutěž na zpracování nového územního plánu a počítalo s tím, že z obecní kasy bude muset zaplatit minimálně 700 000 korun. Když se ale sešly nabídky, radní nevěřili svým očím. „Jedna architektonická kancelář nabídla za územní plán cenu 270 000, tedy třikrát méně, než byla naše představa o nejlevnější variantě,“ řekl starosta Lišova Jiří Švec. Zastupitelé se lekli, co za tak levnou nabídkou může ve skutečnosti stát. Proto si na vítěznou firmu vyžádali reference v Českých Budějovicích i u Jihočeského kraje a nechali odborníky posoudit, zda nabídka na zpracování územního plánu obsahuje všechny náležitosti, které by takový dokument měl obsahovat.

„A všechno bylo v pořádku, naopak jsme zjistili, že ta firma patří v oboru k nejrenomovanějším a má mnohaleté zkušenosti,“ uvedl starosta. A tak radnice zakázku přiklepla nejlevnější nabídce. „Nic jiného jsme ani udělat nemohli. Navíc nám v pokladně zbudou peníze na jiné věci,“ řekl Švec. Zatímco si ale lišovští radní pochvalují, jak funguje konkurence mezi zpracovateli územních plánů, mezi architekty zuří nepsaná válka.

Důvod je jednoduchý. Jedni architekti obviňují druhé, že jejich nabídkové ceny jsou dumpingové, ale především takové, že už za ně není možné územní plán zpracovat kvalitně. Podle orientační tabulky pracnosti a minimálních cen územních plánů, sestavené Českou komorou architektů, by například cena za územní plán města velikosti Lišova neměla být nižší než milion korun. Ve skutečnosti je pětina.

A radnic, kterým se v poslední době daří vysoutěžit zakázky na územní plány za zlomek původně očekávané částky, rapidně přibývá. „Takových měst a obcí dnes evidujeme v republice desítky, možná stovky. To znamená nejen degradaci oboru územního plánování jako takového, ale i hrozbu totální devastace české krajiny,“ řekl člen rady Asociace pro Urbanismus a územní plánování Milan Košař. Dumpingové ceny nejsou podle něj dlouhodobě udržitelné a mohou vést k rapidnímu snížení kvality územních plánů.

Moc nad městem a provize od developerů

Jenže jak mohou vlastně architekti na podhodnocené zakázce vydělat? Podle Košaře může u některých zakázek být podezření, že architekt sice nic nevydělá, ovšem prostřednictvím územního plánu získá takzvaně moc nad městem a dohodne se na provizích s developerem. „To je ale jen jeden z možných důvodů. Každopádně šetření na územních plánech, které určují rozvoj města na desítky let dopředu, se nemusí vyplatit. Pak vidíme v okolí velkých aglome-

rací podobné pásové opary, nevhledná satelitní městečka, jako má kolem sebe Praha,“ tvrdí Košař.

Podle něj by radnice měly vypisovat spíše ideové soutěže, z nichž se vyberou architektonicky nejlepší návrhy, a teprve pořadí mezi nimi určí cena. S tímto názorem přitom souhlasí i architekt Jiří Brůha, jehož ateliér zvítězil v soutěži na územní plán v Lišově. „Jenže zatím je bohužel určujícím kritériem nejlevnější nabídka a my se tomu musíme přizpůsobit.“ Brůha ale vyvrací, že by nedokázal za 270 000 zpracovat Lišovu kvalitní územní plán, stejně jako odmítá jakékoliv spojení s developerem.

Řízená ztráta

„Jsou určité podmínky, které zakázky musí splnit, nelze je obejít, navíc rozhodující slovo v nějakých developerských plánech nemá architekt, ale zastupitelstvo města. Ovšem počítáme s tím, že v tomhle případě skončí naše práce takzvanou řízenou ztrátou,“ uvedl Brůha. A proč se tedy rozhodl dobrovolně prodělat? „Každý vám potvrdí, že zakázek

pro architekty ubylo v poslední době o padesát procent. Já bych dnešní situaci určitě nenazval válkou mezi architekty, je to prostě boj o zakázky,“ řekl Brůha. Řada architektonických kanceláří podle něj stojí před otázkou, zda firmu zavřít, nebo po určitou dobu pracovat bez zisku nebo s mírnou ztrátou a čekat na lepší časy. A radnice na tom vydělávají.

Podhodnocování zakázek na územní plány, jako třeba v Lišově, není jediným problémem projektů. I když je totiž územní plán zpracován kvalitně, komunální politici s ním často zacházejí nikoliv jako s nedotknutelnou „ústavou“ rozvoje města, ale jako s cárem papíru.

Jen Praha eviduje stovky změn územního plánu, často vyvolaných tlakem developerů. „Například ve finských Helsinkách za čtyři roky evidují jen čtyři změny a všechny vyvolala samospráva třeba kvůli potřebě posunout přístav,“ tvrdí architekt Milan Košař.

[Lidové noviny, 18. dubna 2012; dostupné též z WWW: < <http://cb-arch.blogspot.cz>]

-tb-

Novela stavebního zákona přináší především zjednodušení

Sněmovna dne 15. června 2012 v záverečném čtení schválila velkou vládní novelu stavebního zákona. Tento návrh novely reaguje na aktuální problémy ve stavebním a územním řízení a zároveň na výstupy z programového prohlášení vlády ČR.

Úprava a zpřesnění jednotlivých ustanovení stavebního zákona by měla přispět ke snížení administrativní náročnosti postupů na úseku územního plánování a podstatným způsobem tak zkrátit dobu při pořizování a vydávání územních plánů.

Jedním z hlavních cílů novely je i rozšíření deregulace o případy, o kterých z hlediska veřejných zájmů není třeba rozhodovat v územním řízení. Snahou Ministerstva pro místní rozvoj je zjednodušit život stavebníkům, a to zejména u doplňkových staveb na pozemcích rodinných a bytových domů. V oblasti povolování staveb si novela klade za cíl sjednocení procesních postupů při ohlašování a kolaudování staveb, při povolování změny účelu užívání a odstranění staveb. Novela rozšiřuje i výčet případů, které pro své provedení nebudou vyžadovat stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu. Současná praxe složitějšího vyřizování stavebních řízení zbytečně zpomaluje i některé velmi jednoduché stavby. Cílem novely je urychlit, zjednodušit a zlevnit přípravu a povolování jednotlivých staveb.

Komplexní novela stavebního zákona je připravována od poloviny roku 2008. V roce 2009 byla rozeslána do mezirezortního připomínkového řízení. Vyjádřilo se 59 připomínkových míst, z čehož tzv. „zásadní připomínky“ jich uplatnilo 39. Celkový počet připomínek byl 1 469, z toho „zásadních“ 722. Doplnění novely stavebního zákona o cíle stanovené programovým prohlášením vlády a proces vypořádání připomínek – tedy odlaďování sporů, trval přes jeden rok. Všechny zásadní připomínky se však ministerstvu podařilo vypořádat.

Novela stavebního zákona přináší tato zlepšení:

1. Významně je zjednodušen a zkrácen postup pořizování územních plánů. Celkově je možné zkrátit dobu přípravy územního plánu pro výstavbu komunikací až o 3,5 roku.

2. Účast veřejnosti při územním plánování je značně rozšířena. Nově budou moci občané podávat připomínky ke zprávě o uplatňování politiky územního rozvoje ČR, zásad územního rozvoje kraje i územního plánu. Připomínky veřejnosti jsou nově umožněny také v první etapě pořizování územní plánovací dokumentace, tj. ve fázi společného jednání, která předchází vlastnímu řízení s veřejným projednáním.

3. Také je rozšířen okruh staveb, které nevyžadují územní rozhodnutí ani územní souhlas (stavba do 25 m² zastavěné plochy a do 5 m výšky na pozemku rodinného domu, nebo stavba pro rodinnou rekreaci, která souvisí nebo podmiňuje bydlení nebo rodinnou rekreaci, bazén do 40 m² zastavěné plochy na pozemku rodinného domu nebo stavby pro rodinnou rekreaci, skleníky do 40 m², výměna vedení technické infrastruktury, pokud se nemění její trasa, technické parametry a nedochází k překročení hranice stávajícího ochranného nebo bezpečnostního pásma atd.).

4. Územní řízení je zjednodušeno (povinné ústní jednání zůstává pouze u záměrů posuzovaných ve zjišťovacím řízení, nebo na které se prováděla EIA, v ostatních případech stavební úřad může od ústního jednání upustit; oznámení o zahájení územního řízení a územní rozhodnutí se účastníkům řízení doručují jednotlivě – do vlastních rukou, nejde-li o řízení s velkým počtem účastníků – více než 30).

5. Pro většinu záměrů posuzovaných z hlediska vlivů na životní prostředí je sloučen postup EIA s územním řízením (např. záměry uvedené v příloze č. 1 kategorii II zákona o posuzování vlivů na životní prostředí nebo záměry, u kterých proběhlo zjišťovací řízení). Tím se zkracuje příprava realizace staveb. Vydaní územního rozhodnutí včetně stanoviska EIA trvá max. tři měsíce oproti stávajícím případům, kdy vydání stanoviska EIA mohlo trvat roky.

6. Rozšiřuje se okruh staveb, které nevyžadují stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu (všechny energetické

přípojky, všechny výrobky plnící funkci, reklamní zařízení atd.); to znamená, že tyto záměry bude stavebník realizovat na základě územního rozhodnutí nebo územního souhlasu.

7. Veřejná technická infrastruktura nebude vyžadovat stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu. To znamená, že ji stavebník bude realizovat na základě územního rozhodnutí nebo územního souhlasu, ale budou se kolaudovat. Jedná se o tyto druhy veřejné technické infrastruktury:

- a. Nadzemní a podzemní komunikační vedení sítí elektronických komunikací.
- b. Podzemní a nadzemní vedení přenosové nebo distribuční soustavy elektřiny.
- c. Vedení přepravní nebo distribuční soustavy plynu.
- d. Rozvody tepelné energie.
- e. Vedení sítí veřejného osvětlení.

8. V návaznosti na rozšíření záměrů, které nevyžadují územní rozhodnutí ani územní souhlas (viz bod 3) rozšířen okruh záměrů, které nevyžadují stavební povolení ani ohlášení stavebnímu úřadu; to znamená, že tyto záměry stavebník bude realizovat bez jakéhokoliv předchozího projednání se stavebním úřadem.

9. Nově je upraveno vydání certifikátu autorizovaného inspektora způsobem omezujícím možnosti zneužití. Certifikát bude zveřejněn na úřední desce úřadu po dobu 30 dnů tak, aby kdokoli mohl zjistit, že se bude stavba na území obce realizovat. Nemělo by docházet k tomu, že autorizovaný inspektor opomene projednat záměr s některými účastníky řízení. Pokud s nimi neprojedná záměr, nebo konečné řešení záměru je v rozporu s tím, co s nimi bylo projednáno, mohou podat námitku proti vydanému certifikátu. Tuto možnost mají též dotčené orgány.

10. Účastenství veřejnosti ve stavebním řízení je oproti stávajícímu stavu konkretizováno pouze na případy, ve kterých mohou být stavebním povolením dotčeny veřejné zájmy chráněné podle zvláštních právních předpisů, a o těchto věcech nebylo rozhodnuto v územním řízení.

11. Podrobněji upraven postup přijímání veřejnoprávní smlouvy, která může nahradit jak územní rozhodnutí, tak i stavební povolení, což přispěje k většímu využívání tohoto institutu.

12. U kolaudace je zajištěno dřívější užívání dokončené stavby tím, že:

- a. U staveb nevyžadujících kolaudační souhlas může stavebník užívat následující den po kontrolní prohlídce stavby; stavební úřad ověří do protokolu, že je vše v pořádku.
- b. U staveb vyžadujících kolaudační souhlas je zákonem nově stanovena šedesátidenní lhůta od podání žádosti, do které musí být stavebním úřadem provedena závěrečná kontrolní prohlídka stavby (dnes tato lhůta upravena není).

[Tisková zpráva MMR z 15. 6. 2012. Dostupné z WWW: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Novela-Stavebniho-zakona-prinasi-predevsim-zjednod>>]

Ministerstvo pro místní rozvoj spustilo první e-tržišť

Od 3. května 2012 začal fungovat nový systém e-tržišť. Prvním z e-tržišť, které v rámci nového systému elektronického zadávání veřejných zakázek úspěšně prošlo akceptačními testy, je e-tržisť „GEMIN“ od společnosti Syntaxit. Zadavatelé jej tak mohou začít využívat již nyní, ačkoliv povinnost zadávat veřejné zakázky na e-tržisťích mají ústřední orgány státní správy a jejich vybrané podřízené organizace až od 1. července 2012. Zavedení nového systému e-tržišť je jedním z podstatných kroků v procesu elektronizace veřejných zakázek. Spuštěním prvního e-tržisťe tak Ministerstvo pro místní rozvoj ČR úspěšně splnilo úkol, který mu byl uložen vládou ČR a který rovněž vyplývá z jejího programového prohlášení.

Zlomovým okamžikem, od kdy musí svá e-tržisťe spustit všech pět provozovatelů, je počátek července. Do konce června by tak měla akceptačními testy projít i další čtyři e-tržisťe, která Ministerstvo pro místní rozvoj v koncesním řízení vybralo. Vybraní zadavatelé musejí tato e-tržisťe k zadávání veřejných zakázek začít využívat rovněž od 1. 7. 2012. Vláda však dala provozovatelům možnost spustit své portály e-tržišť v tzv. zkušebním provozu už od 1. 5. 2012, od tohoto data je také mohou povinní i nepovinní uživatelé začít dobrovolně využívat. Podmínkou pro spuštění e-tržisťe do běžného provozu je úspěšné složení akceptačních testů.

Nový systém e-tržišť, který podstatně zprůhledňuje a zjednodušuje zadávání veřejných zakázek, je součástí projektu Národní infrastruktura pro elektronické zadávání veřejných zakázek (NIPEZ) a je dalším významným krokem v postupné elektronizaci veřejné správy. Po zavedení nové podoby e-tržišť dosáhne státní správa výrazných finančních úspor, v první řadě díky nižší ceně nakupovaných komodit. „Snižuje se také transakční náklady spojené s procesem zadávání veřejných zakázek, a to nejen na straně zadavatelů, ale i dodavatelů. Snadný přístup k informacím o zakázkách prostřednictvím e-tržisťe a transparentnost celého procesu navíc otevírá cestu k veřejným zakázkám pro více dodavatelů, zejména z řad malých a středních podniků,“ upřesňuje Jan Sixta, náměstek ministra pro místní rozvoj. Urychlí se také proces hodnocení jednotlivých nabídek.

E-tržisťe jsou určena pro rychlé operativní nákupy snadno standardizovatelného zboží, služeb či stavebních prací (tzv. komodit), tedy např. kancelářského vybavení a potřeb, počítačů atd. Povinnost zadávat určené veřejné zakázky prostřednictvím e-tržišť mají v novém systému ústřední orgány státní správy a jim podřízené organizace, tedy organizační složky státu a státní příspěvkové organizace jednotlivých ústředních orgánů. Využívání e-tržišť není však omezeno pouze na tyto tzv. povinné subjekty. Ostatní zadavatelé, např. územní samosprávné celky, mohou tento nástroj využívat za stejných podmínek jako organizace, které mají povinnost používat e-tržisťe danou. Povinnost zadávat zakázky na e-tržisťích se vztahuje na veřejné zakázky malého rozsahu (VZMR) v hodnotě od 50 tis. Kč bez DPH, případně na nákup komodit ve zjednodušeném podlimitním řízení nebo na realizaci veřejných zakázek zadávaných na základě definovaných rámcových smluv s více uchazeči.

[Tisková zpráva MMR z 10. 5. 2012. Dostupná na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/Ministerstvo-pro-mistni-rozvoj-spustilo-prvni-e-tr>>]

Spuštění unikátního systému prodeje.vasmajetek.cz

Na společné tiskové konferenci Ministerstva pro místní rozvoj ČR (MMR), projektu Vasmajetek.cz a Asociace realitních kanceláří ČR (ARK) byl 21. května představen nový, zcela unikátní elektronický systém pro zveřejňování nabídek, kterými státní správa a samospráva zpeněžuje svůj majetek. Systém nese název Prodej.Vasmajetek.cz, a je také platformou, ve které je pro uživatele zcela zdarma k dispozici online poradna odboru veřejných dražeb MMR a zprostředkovatelská služba dražebního servisu provozovaná ARK. Prodej.Vasmajetek.cz je dalším krokem projektu Vasmajetek.cz, který se od listopadu loňského roku snaží přispět k větší transparentnosti v oblasti zpeněžování majetku ministerstev, krajů, měst, obcí a státních institucí, a zároveň zpřístupnit tyto informace široké veřejnosti.

Již více než půl roku je za tímto účelem v provozu internetový portál www.vasmajetek.cz, kde jsou centralizovány informace o dražbách, aukcích i prodejkách tohoto majetku. Práce, na které se podílejí jak naprogramovaní roboti (programy automaticky stahující z daných zdrojů informace o nabídkách), tak vyškolení pracovníci, se vyznačuje obrovským množstvím zdrojů, tedy institucí prodávajících svůj majetek. Komplikovanost a narůstající objem nezbytné práce se zakladatelé projektu rozhodli vyřešit vytvořením speciálního systému, jehož prostřednictvím by měly být do centralizace nabídek zapojeny samotné státní instituce. „Naším cílem je aktivní zapojení státní správy i samosprávy do našich snah o větší transparentnost při zpeněžování jejich majetku. Při vývoji systému jsme si ale zároveň byli vědomi velké administrativní zátěže například obcí nebo měst, a že pro ně není jednoduché pracovat ještě nad rámec toho, co jim určuje zákon. Proto jsme šli cestou maximálně jednoduchého internetového rozhraní, které umožňuje nabídky zveřejňovat v řádu minut, bez jakéhokoliv papírování nebo zasílání nabídek poštou, navíc s více informacemi, než je ze zákona nezbytné udávat. Systém také nabízí dvě unikátní služby, tedy poradnu MMR a zprostředkovatelskou

činnost ARK. To jsou velmi užitečné služby, všechny navíc poskytované zcela zdarma,“ popisuje vznik a cíle systému David Hlinka, zakladatel a ředitel projektu Vasmajetek.cz.

Online poradna MMR ČR je aplikací, která uživatelům systému (např. starostům či primátorům) umožňuje rychle a jednoduše komunikovat s odborníky z odboru veřejných dražeb MMR ČR, kteří jsou připraveni pomoci s organizací vlastní dražby, poskytnout informace o zákonných povinnostech dražitelů nebo informovat o změnách v zákonech týkajících se veřejných dražeb. Komunikace funguje na principu online formuláře, kde uživatel definuje svůj dotaz, položí jej, a odbor veřejných dražeb v co nejkratší době zpracuje odpověď. „Ministerstvo pro místní rozvoj se jako gestor veřejných dražeb snaží o co největší a nejširší podporu právě v této oblasti. Projekt Vasmajetek.cz je jednou z významných cest, efektivita a transparentnost jsou zásady, které by vždy

měly být na prvním místě,“ říká tisková mluvčí MMR Jana Jabůrková.

Na podobném principu funguje také zprostředkování dražebního servisu ARK, kde má uživatel v systému možnost poptat služby profesionálních dražebníků a realitních kanceláří. Pracovníci asociace osloví své členy a odešlou poptávajícímu nabídky, z kterých si může vybrat tu, která je pro něj nejvhodnější.

Pro uživatele systému i případné investory, kteří o majetek mají zájem, je zajímavá také služba, kterou zajišťuje společnost IMMO2. Ta do projektu přispívá obohacováním nabídek nemovitostí o investiční informace a disponuje také sítí více než 600 realitních makléřů, do které následně tyto nabídky distribuuje (systém pro sdílení obchodních nabídek mezi profesionály v nemovitostech).

Do vývoje systému Prodej.Vasmajetek.cz se již v roli testerů jako první město v České republice zapojilo město Náchod, dále systém testovaly

také město Kožlany a Plzeňský kraj. Tamní úřady nyní budou systém využívat. „Jsem obecně příznivcem všech snah o větší transparentnost a v oblasti prodeje majetku obcí a měst tomu není jinak. Věřím, že tento projekt má naději na úspěch, a i proto se Náchod rozhodl systém využívat,“ říká starosta města Jan Birke. V tomto týdnu budou prostřednictvím MMR ČR osloveny všechny obce a města v České republice, aby se do projektu zapojily a využívaly služby systému Prodej.Vasmajetek.cz. Jakékoliv další státní instituce ale v případě zájmu o transparentní zpeněžování majetku mohou již dnes kontaktovat provozovatele systému. Každé z nich bude obratem vytvořen unikátní profil, prostřednictvím kterého mohou začít připravené služby využívat.

[Tisková zpráva MMR z 21. 5. 2012. Dostupné na: <<http://www.mmr.cz/Pro-media/Tiskove-zpravy/2012/TZ-Spusteni-unikatniho-systemu-Prodej-Vasmajetek>>]